

ПАЗАРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ В БЪЛГАРИЯ

Проектът на н. с. II ст. Милкана Мочурова, секция “Регионална и секторна икономика”, (166 с.) с рецензент доц. д-р Катинка Михова е приет за завършен от Научния съвет на Икономическия институт на БАН на 26 март 2008 г.

Целта на изследването е да оцени как се прилагат пазарните инструменти (ПИ) за екологосъобразно използване на водните ресурси в България в кратко- и средносрочен период в контекста на интегрираното управление на водите. В първа глава са очертани теоретичните основи на ПИ, принципите и политиките за опазване на водните ресурси. Подробно е разгледан и опитът на различни страни от Европейския съюз в използването на пазарноориентираните механизми за управление на отпадъчните води и са идентифицирани 61 добри практики при прилагането на ПИ. В резултат от анализа е разработена система от критерии за тяхното оценяване, които са групирани в четири направления: икономическо и социално, екологично и технологично, организационно-административно и използване на приходите (управление на публичните разходи за околна среда). Предложена е методика за съпоставка на ПИ в България с тези критерии в контекста на концепцията за интегрирано управление на водните ресурси чрез тристепенна скала на оценка (“добър”, “среден” и “слаб”) и визуализиране на получените оценки по три от направленията на радиални графики.

Във втора и трета глава са идентифицирани силните страни и основните слабости при прилагането на ПИ в България за екологосъобразно използване на водните ресурси чрез: характеристика на избрани количествени и качествени параметри, на институциите и политиките за тяхното опазване и анализ на макроравнище на тези ресурси (такси за водовземане и водоползване, санкции и глоби, административни такси и субсидии) за периода 1990 – 2006 г. Освен това в резултат от проведено проучване сред 92 индустриални предприятия – големи замърсители на водите, от цялата страна са събрани и анализирани емпирични данни за субективната оценка на анкетираните относно степента на въздействие на основните ПИ върху дейността на предприятията. Изследвана е и степента на познаване на концепцията за интегрирано управление на водните ресурси, на българското и европейското законодателство, както и участието на бизнеса в процесите на вземане на решения относно тези ресурси на национално и местно ниво, а също и нуждите от обучение на работещите в предприятията.

В заключителната част на изследователския проект е направена цялостна оценка на прилагането на ПИ в България въз основа на предложената методика и система от критерии. Изследването показва, че сравнително добро съответствие на пазарните инструменти с критериите на оценка се наблюдава в икономическото направление (67% от оценките са “добър”), най-сериозна нужда от подобрене на прилагането им има, на първо място, в организационно-административното направление (където няма нито една оценка “добър”, а половината оценки са “слаб”) и на второ място, в екологичното и технологичното направление (17% от оценки са “добър”).

Изследването потвърждава хипотезата, че в момента ПИ не се използват пълноценно в България както по отношение на стимулиране промяна в поведението на предприятията, така и във връзка с функцията им на приходоизточник. С цел използване на разкрития значителен потенциал за активиране ролята на действащите ПИ са формулирани препоръки за подобряване на прилагането им у нас и провеждане на ефективна политика за опазване на водните ресурси.